

Medlemsbladet

VÄRDE - fulla möten om - grund

**Styrelsen förHandledning i Omvårdnad,
sektion inom SSF**

Gunnel Selin, ordförande
Nordhemsgatan 49, 413 06 Göteborg
Bostad : 031/14 83 90 Mobil: 0708-62 51 61
e-post: gunnel@dialogselin.se

Lena Marner, vice ordförande
Storgatan 20 A, 90321 Umeå
Bostad : 090/13 81 02 Mobil: 076-811 37 88
Arbete: tel 090-785 88 06
e-post: lena.marner@vll.se

Linda Hedberg, kassör
Ö. Långgatan 30 A, 43241 Varberg
Bostad: 073-392 39 91 Arbete: 0300-56 54 70
e-post: linda.hedberg@regionhalland.se

Marianne Inde, sekreterare
Landgången 1, 652 27 Karlstad
Bostad: 054-15 08 10 mobil 073-077 66 24
Arbete: 054-61 41 89
e-post: marianne.inde@liv.se

Inger Gustafsson
Kantarellvägen 32 A, 96148 Boden
Bostad: 0921-734 30
Arbete: 0920-28 34 79
mobil 070-211 17 11
e-post inger.gustafsson@nll.se

Monica Rönning-Frick
Lessebovägen 116, 12247 Enskede
Bostad: 08-91 48 93 Mobil: 070-322 32 15
e-post: monica.ronning-frick@telia.com

Christina Sundin Andersson
Timjanvägen 11, 653 51 Karlstad
Arbete: 054-700 24 37
Mobil: 070-215 87 17
e-post christina.sundin-andersson@kau.se

Ylva Lilja
Hults Lid 17
262 91 Ängelholm
Tel: 0431-212 64
Mobil: 073-376 37 01
e-post: ylva.lilja@halsodesign.com

Yvonne Wallberg Andersson
Rönnliden Tranarpsvägen 570
265 90 Åstorp
Tel 042-400 17 52
Mobil 076-631 23 52
e-post: yvonne.wallberg.andersson@gmail.com

Redaktör för Medlemsbladet:

Lena Matsson
Stångtjärnsvägen 345, 79174 Falun
Bostad: 023-10279
Arbete: 023-490362 Mobil: 070-211 26 21
e-post: lena.s.mattsson@ltdalarna.se

Nästa styrelsemöte 25 - 26 maj
Håll koll på hemsidan för aktuell
information och kalendarium
www.omvardnadshandledning.se

Strategi för att mötas

Kära medlemmar Det har varit många frågetecken senaste veckorna då konferensen ”Lust och kunskap” höll på att ställas in. Det blev lite oroligt eftersom kallelse hade gått ut att vårt årsmöte skulle äga rum i samband med denna konferens.

Det är svåra tider just nu, när det gäller fortbildning samt utbildning för sjuksköterskor. SSF har beslutat att genomföra konferensen trots ett vikande antal anmälda. Naturligtvis är vi i styrelsen fundersamma över hur många av oss medlemmar inom HiO som kan närvara. Nu håller vi tummarna för att det trots allt kommer många på vårt årsmöte. När ni läser detta vet vi.

Det är dags för mig att avgå från styrelsearbetet där jag deltagit många år i två olika omgångar. Det har varit en mycket lärorik tid och inspirerande att vara med i ett nationellt och nordiskt handledningssammanhang. Framförallt har det gett mig mycket glädje. Många skratt och härliga återkopplingar som ibland varit tuffa att ta, men också utvecklande för min person och kompetens som handledare.

Idag använder jag min handledningskunskap även i vårdande samtal med patienter och där kommer den till både glädje och nytta. Att mötas och dela med någon är kraftfullt.

Det har varit fantastiskt att få delta i en styrelse/nätverk och möta andra som har samma intresse som jag. Jag har fått tala om det som står mig nära, ja det till och med förutsatts att jag skall tala om det! Jag vill påstå att det är livgivande att själv bli lyssnad på, på samma sätt som jag ofta lyssnar på andra.

I mötet mellan människor synliggörs vi som människor samtidigt som våra förmågor levandegörs. Inom handledningens ram kan vi arbeta strukturerat med att integrera vår praktiska kunskap med den teoretiska och på så sätt reflektera och ”lyfta oss” för att kunna se klarare.

De utvärderingar som gjorts visar att våra träffar inom HiO är uppskattade och har gett oss viktig kunskap, trots det har deltagantalet varit lågt de senaste åren.

Det finns en vilja att mötas, men det är svåra förutsättningar just nu. Pendeln slår åt olika håll vid olika tider.

Det gäller att hitta en överlevnadsstrategi, ett sätt att verka för handledningens ”varande”. Hur framtidens möten mellan oss handledare ska utformas är en viktig fråga att ta ställning till för oss medlemmar. Var och på vilket sätt ska vi mötas för att fördjupa handledningskunskapen?

Helena Alm Tejle

INNEHÅLL

Nätverksträff i Karlstad.....	3
Värdegrundsdagen hos SSF.....	4
Handbok i etisk reflektion	8
”Att stå i det åbne”	10
Rapport från årsmötet.....	12

Nätverksträff och efterhandledning i Karlstad

Vi handledare har ett speciellt band mellan varandra.

Jag och min kollega Maria Brodén åkte från Falun till Karlstad och träffade ett gäng helt nya personer. Det kändes som hemma och varmt direkt. Och det behövdes i novemberkylan.

Överst fr v Christina Sundin Andersson, Ulrika Nilsson, Maria Brodén och Marianne Inde, nedre raden Åsa Alfredsson, Birgitta Blomberg och Eva-Lotta Göthman.

Vi har haft efterhandledning och nätverkat på många olika sätt genom åren. Nu var det åter dags för något nytt. Maria, jag och Eva-Lotta från Nyköping skulle ha kombinerad Nätverksträff och efterhandledning med kollegor i Karlstad. Vi hade bestämt att inte ha något program utan bara komma som vi var. HiOs olika nätverk gör på olika sätt på sina träffar. Ibland har man en föreläsare eller en planerad aktivitet.

I Karlstad har man nyss startat ännu en handledarutbildning. Bilden är från matsalen på Karlstads lasarett.

För att ordna nätverksträffar på ett enkelt sätt har vi i Mellansverige hittills tyckt att träffen ska bygga på det vi redan har med oss, utan att tillföra något mer än vår egen kompetens och erfarenheter. Det räcker väldigt långt.

Grupp för en dag

Vi kände till att det var en stor grupp handledare i Karlstad, många fler än hos oss i Falun och Nyköping. Vi visste att de brukade träffas och efterhandla varandra. Nu skulle vi tillsammans bli en grupp för en dag, med allt vad det innebär. Lite pirrigt i magen. Skulle det fungera att komma in i en redan existerande grupp? Mest av allt betydde ändå pirret hopp om goda möten.

De serverade fika, denna underbara kontaktskapande aktivitet som ger tid att titta på varandra, småprata och se över vilka eventuella band man redan har.

En trygg ritual

Vi satte oss i ring, en ritual som ger tillhörighet och jämlikhet när alla är på samma nivå.

Genom presentation och klargörande av rollerna som gällde idag blev det bara gott pirr kvar i magen. För att stegvis komma in i gruppen hade vi bestämt att vi ”nya” i gruppen skulle

sitta som reflekterade team under förmiddagens efterhandledning. Handledningen klimatfaktorer, acceptans, empati, ansvar, äkthet, utmaning och stöd, kändes i rummet.

När vi började med efterhandledning utifrån deltagarnas upplevelser var igenkänningsfaktorn stor. Jag tror att vi alla fick med oss nya tankar om hur vi skulle gå vidare och en stark känsla av att vi har gemensamma erfarenheter. Vi behöver varandra för att hitta rätt när det är svårt i en av våra egna grupper. Vi behöver varandra för att se vad som hör till mig själv och vad som hör till gruppen. Vi behöver varandra för att hitta handledningens plats i övrig vårdutveckling inom vården.

Vilken dag!

Efter lunch bestämde vi att vårt ”reflekterande team” skulle flytta in i gruppen för att fortsätta efterhandla eftersom det varit så givande. Vilken dag!

Jag kände en sådan värme från mina kollegor i Karlstad, en stor generositet och tilltro till handledningen och vår förmåga att bidra till God vård – i stort och smått.

Lena Matsson

Ett 20-tal handledare deltog i Värdegrundsdagen, ett samarbetsprojekt mellan Svensk Sjuksköterskeförening och HiO.

Värdegrund för omvårdnad, etisk reflektion och omvårdnadshandledning

Svensk Sjuksköterskeförening presenterade sin nya värdegrund vid årsstämman 2009. Då kom också ett förslag om att utbilda etiska vägledare för att implementera värdegrunden i vården. Handledning i Omvårdnad (HiO), ställde frågan om inte Sveriges alla utbildade handledare är en grupp sjuksköterskor som vid varje handledningstillfälle lyfter de etiska frågorna och har dem i framkant vid mötet med de som blir handledda? Varför inte samtala och samarbeta med den gruppen?

Samarbete

Denna fråga ledde fram till ett samarbete med Svensk sjuksköterskeförenings etiska råd och Inger Torpenberg. Dessa möttes och samtalande om vad handledare möter för frågor i sin verksamhet och hur man kan arbeta med dessa frågor. Så växte idén fram att bjuda in handledare till en dag med detta tema och också inspirera handledare att ta del av det nya dokumentet "Värdegrund för omvårdnad". Det är en alldeles utmärkt skrift att ha som utgångspunkt vid etiska frågeställningar eller som stöd för argumentation rörande patientens rätt till exempelvis integritet.

Detta är bakgrunden till att HiO bjöd

Sidan 4

in till Värdegrundsdag i november 2011. Vi genomförde dagen med ett tjugotal handledare och blev uppmunttrade att använda värdegrunden som stöd i handledningsarbetet.

Det blev tydligt att dessa frågeställningar utgör en stor del i vårt arbete. Det var också inspirerande att upptäcka att värdegrundsdokumentet är användbart t.ex. i ett ledarskap.

Fortsatt arbete

HiO ser gärna ett fortsatt arbete kring dessa frågor samtidigt som vi fortsätter att arbeta utifrån vår teoretiska grund. Självklart hoppas vi också att handledare ska bli efterfrågade både utifrån denna kompetens och för sin förmåga att stärka vårdaren i patientmötet och i sitt uppdrag.

Vi är två handledare representerade i etiska rådet (undertecknad samt Cecilia Lundmark, Göteborg). I det sammanhanget verkar vi för att handledningens roll ska lyftas fram och ha betydelse för hur de etiska värdena tar plats. Bland annat kommer en studiedag med ett etiskt forum utifrån SSFs dokument att arrangeras i Göteborg den 20 april.

Efterlyser synpunkter

Hur kan vi gå vidare i arbetet med de

etiska frågorna? Vi vill gärna ha synpunkter och idéer. Hör av er! Gärna direkt till någon av oss i styrelsen eller till vår gmail-adress, som ni hittar på hemsidan.

Gunnel Selin
Ordförande

Fruktsam projekt! Värdegrundsdagen gav mersmak.

En dag om vårdandets värde

Mia Berglund och Helena Rosén deltog under omvårdnadsdagen och ger sina reflektioner från ”Hur kan värdegrunden implementeras i vårdarbete med hjälp av handledning?”

Värdegrundsdagen är en blåsig novemberdag, men full av värmande upplevelser. Dagen arrangeras i Sjuksköterskornas hus i Stockholm, en vacker byggnad, full av ljus och värme. Inte minst från alla underbara omvårdnadshandledare.

Fångar med rollspel

Dagen startar med en mycket intressant och pedagogiskt upplagd presentation av Ingegerd Lindqvist och Inger Johansson från Göteborgs Universitet. De presenterar sin artikel ”The value of caring in nursing supervision”. Med hjälp av ett litet rollspel fångar de både student- och handledareperspektivet.

De belyser de samstämmiga svaren från studenterna och handledarna och vi får en riktigt skön känsla av hur betydelsefull handledning är. Här handlar handledning om att reflektera över hur värdegrunden kommer till uttryck och hur studenterna blir medvetna om sin värdegrund. ”Vårdandets värde” är den röda tråden i omvårdnadshandledningen och i patienternas berättelser. Vårdandets värde präglar yrkesrollen och utvecklas i handledningsgruppen. Vårdandets värde innebär:

- Äkta möte
- Medvetenhet om egen värdegrund
- Bekräftande och lärande relation
- Tröst

Värdegrund i ledarskap

Därefter presenterar Inger Gustafsson från Sunderby sjukhus i Luleå hur hon som chef arbetar med värdegrund i sitt ledarskap. Hon visar på ett inspirerande sätt på hur hon med en handledarutbildning som grund kan skapa

Ingegerd Lindqvist och Inger Johansson från Göteborgs Universitet presenterar sin artikel ”The value of caring in nursing supervision”.

en arbetsmiljö där alla är delaktiga, strävar efter att ständigt utvecklas och där de mjuka värdena har sin plats. Vi är nog många som kan tänka oss att arbeta på Sunnerby sjukhus med Inger som ledare.

Runda med alla

Efter lunch startar vi i sann handledargemenskap med en ring och med en runda. Tänk att alla vi 30 handledare ingår i en grupp! Vi reflekterar över dagens innehåll och hur vi använder värdegrunden i vår handledande roll. Rundan visar på många exempel och det delas och ges.

Sittningen avslutas med en runda där alla formulerar vad de tar med sig från dagen. Här är ett axplock av detta:

Att leva och andas värdegrund, att vi har en gemensam grund, lärorikt, stärkt, inspirerad, goda möten, gemenskap, lust, kraft, medvetenhet om att inte tolka för mycket, medvetenhet om

att det är min berättelse om patientens situation inte patientens berättelse, respekt, delande, givande tagande, stolt över att vara handledare.

Energigivande erfarenhet

Vi går därifrån med en mycket god känsla. Det är härligt och energigivande att tillhöra en grupp som arbetar mot samma mål och möter varandra med respekt och nyfikenhet. Vilsamt och givande.

Tack för att vi fick vara med!

*Mia Berglund och
Helena Rosén
Skövde*

Värdegrund och handledning i min roll som enhetschef

När jag blev enhetschef var en av mina första uppgifter att ta fram en gemensam värdegrund för vår enhet tillsammans med personalen. Det har sedan varit ett viktigt verktyg och stöd för mig i mötet med personal och för att arbeta med förbättringar för patienterna.

Inger Gustafsson gav en mycket inspirerande bild av verksamheten på Sunderby sjukhus där hon använder sina erfarenheter som handledare i sitt dagliga arbete som chef.

Vår värdegrund har tre hörnstenar

- Empatisk
- Professionell
- Kommunikation och samarbete (se husbilden på nästa sida)

Delaktighet hos personalen

I mina kontakter med personalen träder värdegrunden fram både vid individuella möten, som medarbetarsamtal, och vid gruppmöten.

Det är också ett verktyg och stöd för personalen för att förebygga konflikter i arbetslaget. Det blir inte en fråga om personliga tyckanden utan värdegrunden för vårt arbete får styra.

Vi försöker ständigt förbättra vår etiska medvetenhet och förhållnings-sättet till varandra och till patient/närstående genom att hålla värdegrunden levande i vår vardag.

För att personalen ska ge sitt bästa till patienterna och i förbättringsarbeten krävs begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Vi arbetar stegvis och med mätbara mål som ger återkoppling och därmed hopp och energi till medarbetarna.

Tre forum för reflektion

Som chef ser jag det som en viktig uppgift att försöka skapa arenor för reflekterande forum för personalen. Att skapa dessa forum är en viktig

uppgift för ledaren, de skapas inte av sig själva. Och jag måste ständigt se till att skapa förutsättningar för att upprätthålla forumen.

Ett av forumen är vid morgonsamlingen då vi alla samlas för att fånga upp och lyfta fram värdefulla synpunkter.

Ett annat forum är reflekterande samtal vid dagens slut. Då reflekterar personalen tillsammans i teamen över det som har varit bra och mindre bra, vad som skulle ha gjorts bättre och om de har sett några risker i sitt arbete.

Träff för etikforum

Vi har också träffar för etikforum varannan vecka. Då är vi åtta personer som diskuterar situationer vid möten med patienter och/eller närstående som berör. Det kan gälla stress, vad

som förbättrar/hindrar samarbete, träning i att ge positiv och konstruktiv feedback i gruppen och värdegrundens begrepp. Metoden är inspirerad av omvårdnadshandledning eftersom jag också är utbildad handledare i omvårdnad.

Vi sitter i en cirkel och börjar med att gå en ”runda” där var och en får berätta om sin upplevelse/synpunkter. Det kan vara utifrån ett förutbestämt tema eller från det som för stunden känns mest angeläget och som har berört någon av deltagarna. Efter det är ordet fritt. Hela gruppen kan komma med synpunkter i en öppen diskussion.

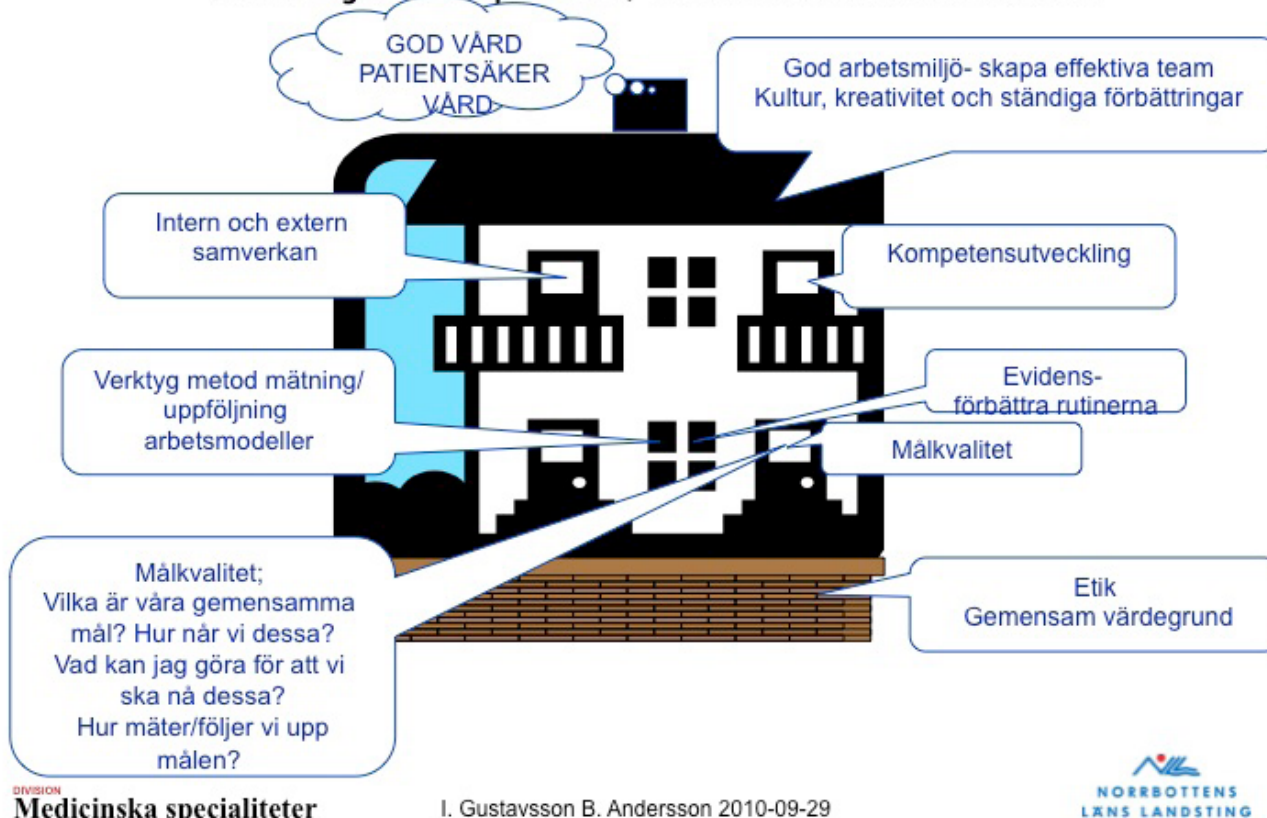
Viktigt att skriva ner

Samtidigt skriver jag ner det som kommer fram. Att både uttrycka sig muntligt och se det nedskrivet gör

VISION

En verksamhet i ständig utveckling och som präglas av ett etiskt förhållningssätt till patienter, närstående och arbetskamrater

Huset beskriver hur värdegrunden genomsyrar arbetet på Inger Gustafssons avdelning på Sunderby Sjukhus.

att synpunkterna blir mer tydliga och strukturerade. Vi utgår från frågorna:

- Vad tänkte du?
- Vad kände du?
- Vad gjorde du i den situationen?

Sedan avslutas mötet alltid med en runda där var och en får berätta vad de tar med sig för tankar från det som har diskuterats.

Patienten i fokus

Att arbeta med ständiga förbättringar, utveckla verksamheten och skapa en bra vårdmiljö för både patienter och personal förutsätter ett evidensbaserat arbetssätt där etik också ingår. Vi har ett etikombud som också bevakar frågor inom ämnet.

Vi sätter upp tydliga mål med vad vi vill uppnå för våra patienter. Dessa mål bygger på vår värdegrund och det är viktigt att min filosofi, mål och visioner stämmer överens med personalens och landstingets.

Utvecklas som ledare

Genom att använda handledningsmodellen som verktyg har jag blivit mer tålmodig. Jag inser att det är en process att utveckla verksamheten, vilket bidrar till att det är lättare och få med gruppen i förändringsarbetet.

Medarbetarna får möjligheter att själva komma på svaren när jag ställer mer frågor och ger mindre färdiga lösningar.

Jag har också vunnit personlig utveckling genom ökad självkänedom

Marianne Inde presenterade sin nya bok om patientnärmre vård där etisk reflektion är en viktig del.

och etisk medvetenhet, som bidrar till att jag känner mig mer trygg i ledarrollen.

Effekter av reflektion i det dagliga arbetet:

- Förbättrar det etiska förhållningssättet till patienter och arbetskamrater.
- Ökad medvetenhet hos medarbetaren om hur personen påverkar gruppen.
- Gruppen tar större ansvar och drar nytta av varandras förmågor.
- Bättre samarbete – mer positiv och konstruktiv.
- Förebygger konflikter.
- Mindre känsla av stress, får stöd av varandra.
- Kan ”lämna” arbetet när man går hem.
- Förbättrar kulturen – mer tillåtande klimat.
- Ökad känsla av sammanhang i hela gruppen – mer hälsosam arbetsplats.

Inger Gustafsson

Enhetschef infektion/hud
Sunderby sjukhus

Mail inger.gustafsson@nll.se

tel 0920-283479 el. 070-2111711

På gång:

Praktisk Handbok i Etisk reflektion

Omvårdnadshandledaren (vägledaren) Eva-Lotta Göthman har tagit steget till att bli författare. Hennes stora intresse och erfarenhet av att arbeta med etik inom vård har nu resulterat i en praktisk handbok för etisk reflektion. Eva-Lotta har samlat ihop egna och arbetskamraters praktiska etikfall till en bok som hon nu arbetar för att få utgiven. Här är hennes berättelse.

Mitt intresse för etik väcktes när jag som 30-åring började på Ersta sjuksköterskeskola. Jag hoppade av mitt tidigare liv som konstnär och konsthantverkare och trädde in i ett helt annat liv där estetik och etik blev mina ledstjärnor. Mötet med sjuka människor var en omtumlande erfarenhet för mig. Min tidigare erfarenhet från konst och litteratur gav mig dock verktyg inför mitt kommande yrkesliv. Den självsäkra syn jag då hade på vad som är rätt/fel, gott/ont har genom åren slipats till något annat. I dag har jag en ödmjukare blick på min omgiv-

Sidan 8

ning, utifrån varje människas rätt att uttrycka sina åsikter och känslor

Vård kräver kompetens

Jag kände tidigt under utbildningen att det fordras stor yrkeskompetens i konsten att vårda människor. Min roll som vårdare ska alltid präglas av medicinsk kompetens, men också av att jag har en reflekterande kunskap om hur jag själv agerar, och vad en människas beroende av andra innebär. Detta måste vi ständigt samtala om på arbetsplatserna.

Alla mina egenskaper som omvård-

dare är avgörande för att patienten ska känna sig trygg och delaktig i sin egen vård.

Som ny entusiastisk sjuksköterska med höga ideal mötte jag en hierarkisk värld där rutiner, ronder och doktors ord var lag. Att reflektera är A och O för mig, men i början fordrades en viss oräddhet och dumdristighet och då fick reflektionen stå åt sidan.

Bekvämt för personalen

Mitt första ”uppdrag” var att ifrågasätta varför alla patienter på den avdelning på sjukhemmet där jag jobbade

hade KAD. Det var ”bekvämt” för nattpersonalen! Jag kämpade en tid med många kritiska röster emot mig, men till slut hade vi ”kisschewan” och passning till toaletter. Denna min första tid kan räcka till ännu en bok!

På denna väg började jag och har fortsatt.

Högsta prioritet

När jag fick chans att bli utbildnings-sjuksköterska med ansvar för flera avdelningars kompetensutbildning satte jag etik och reflektion högst på min prioriteringslista och fick fria händer att införa mina idéer på arbetsplatserna. Jag fick överföra mina praktiska erfarenheter som sjuksköterska till att förverkliga mina tankar om omvårdandets konst.

Jag anser att det är mycket viktigt att vårdpersonal får tillfälle att på arbetstid reflektera över hur de fungerar i ett sammanhang tillsammans med patienter. Det praktiska omvårdnadsarbetet ska präglas av att vårdpersonalen känner till sina egna reaktionsmönster och har självinsikt om sina egna egenskaper. En helhetssyn och gemensam värdegrund i vår syn på patienten innebär att denna känner trygghet och kanske själv kan få vara delaktig i sin egen vård.

Olika metoder

Jag hade olika metoder att få till stånd etik- och reflektionssamtal:

- Etikcirklar där etiska teorier och deltagarnas egna etiska fall från verkligheten diskuterades.
- Etiska ronder.
- Månadens etikfall som skickades ut till alla avdelningar och som vi samtalar kring vid månadens slut.
- Reflektionssamtal varje eftermiddag tillsammans med den man arbetat med.
- Etisk salong där man samtalar om ett givet ämne. Man sitter olika grupper för sedan byta gruppdeltagare och fortsätta samtalen i ny grupp.

Reflektion är viktigt

Jag anser att reflektion i alla former är den grundläggande förutsättningen för att vårdpersonal ska kunna utveckla sin egen person och hitta verktyg för att kunna utöva sitt yrke. Vårdande är en konst och inom denna får man inte stagnera.

År 2000 började jag min utbildning

till handledare/vägledare och har sedan dess kombinerat mitt sjuksköterskeyrke och handledarfunktionen.

Etik blev iskallt!

2006 slutade jag som utbildningsansvarig då etik inte längre prioriterades. Den ständigt ökade tidspressen på arbetsplatserna gjorde att sådana ”mjuka”, kompetenshöjande utbildningar fick stryka på foten. Den lokala etiska kommittén, som jag deltagit i sedan tio år, lades ned och etiska frågor blev ett iskallt ämne.

Som vägledare kan jag däremot fortfarande arbeta och verka. I vägledningsgrupperna kan vi samtala om dessa viktiga värden. Jag ser hur efterlängtat det är för vårdpersonal att få sitta och samtala om sig själv och patienten. Jag känner hur aha-upplevelser ger dem självinsikt och att de med dessa erfarenheter går tillbaka till sina arbeten med nytt självförtroende, men framför allt ser jag glädje i deras ögon.

Etikfall i kategorier

Nu har jag samlat ihop egna och

arbetskamraters praktiska etikfall till en bok. Jag har beskrivit etikfall inom olika ämneskategorier:

Möten i vardagen

Integritet, kränkbarhet och autonomi

Kulturell mångfald

Livets slutskede

Efter varje fall ställs några öppna frågor som hjälp. Slutkapitlet beskriver de metoder, som jag använt mig av för att föra ut etiken i yrkesvardagen.

Jag vänder mig till all vårdpersonal (undersköterskor, sjuksköterskor, läkare mfl), men även studerande, som kan samtala kring de etiska fallen jag beskriver.

Just nu försöker jag få denna bok förlagd och det kräver kanske mer fantasi och envishet än jag först trodde. Som alltid går jag på känslan av att det jag känner och tänker är viktigt även för andra. För i min ideala värld har alla människor likartad värdegrund att stå på. Jag hoppas snart kunna annonsera att min etikbok är klar.

Eva-Lotta Göthman

NY KURS

Handledarutbildning 30 hp på distans

Nu är det dags för en ny högskolekurs i

Yrkesmässig handledning i vård och omsorg.

Sedan 1989 arrangeras handledarutbildning vid institutionen för vårdvetenskap och hälsa, Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet. Hösten 2012 startar för tredje gången tvärprofessionell handledarutbildning på distans. Studietakten är 25 procent och utbildningen pågår från 6 september 2012 till 28 maj 2013.

Kursen syftar till att utveckla handledarkompetens för att självständigt bedriva yrkesmässig processororienterad handledning i vård och omsorg. De teoretiska delarna ges på kursorten samt nätbaserat. De tillämpade delarna ges på kursort och ev. på särskilda distansorter (varannan onsdag, jämna veckor).

För ytterligare information:

Göteborgs universitets kurskatalog

Institutionens hemsida: www.caesci.gu.se

Kursansvarig lärare:

Ingegerd Lindquist ingegerd.lindquist@gu.se

Att stå i det åbne - i faglig vejledning

Cecilia Lundmark
reflekterar kring
Trialogdagen
i Köpenhamn
4 november 2011.

Cecilia Lundmark står i det öppna...

Den 4 november tog jag och min kollega Kerstin tåget till Köpenhamn, vi skulle på trialogmöte, och vi var båda nyfikna på vad detta skulle vara. Hur det skulle se ut och vad vi skulle ta med oss hem?

På tåget satt jag och grubblade över vad som menades med ”Att stå i det åbne”. Att stå i det som är öppet? Att stå öppen? Att vara den som öppnar? Eller att våga vara öppen inåt såväl som utåt?

Samtalet kommer tillbaka

Gunilla Silfverberg, professor i vårdetik, var först ut i att tala i den arkitektritade salen som ledde ljudet av hennes röst runt, över och tillbaka, som i handledningens underbara samtal. Ett samtal som återvänder till den som började, men kanske med helt ny innebörd.

Gunillas tema var ”Ovisshetens Etik”, men ska då inte etiken leda oss till visshet? Jo, men visshet och regler

Sidan 10

kan bara uttala sig om det generella, inte det individuella, och varje patient är unik och individuell. Och som Gunilla så tydligt uttryckte det har sjuksköterskan alltid ett eget ansvar för det hon gör. I det egna ansvaret använder vi oss av våra dygder, som lugn, klokhet och tålmod.

Fråga dig själv

Jag bör ställa mig frågor som - Vem är jag? Vad vill jag? Vad bidrar jag med i yrket? Vad har jag för etiska mål och strävanden?

Gunilla talar om medkännandet som den dygd som vi måste förstå och uppleva i oss själva. Kanske är det den som ska vara vår inre kompass? Jag får en reflektion om min egen möjlighet att vara i medkännande samtidigt som jag ska arbeta fortare och fortare med mindre utrymme för reflektion över vad jag gör och hur mina möten berör. Hur vet jag då att jag kan känna med den andre om jag inte skapar ut-

rymme för att vända reflektionen inåt såväl som utåt? Varken i den stressade vårdvardagen eller i handledningsrummet med delandet, bekräftelsen och utmaningen som mina verktyg?

Dialog för samförstånd

Så går Gunilla in på dialogen och dess betydelse. Det är Etikens viktigaste metod för att skapa samförstånd. Hon talar om Sokrates ”assistera sin samtalspartner i artikulering av tankar och idéer som hon ännu inte funnit ord för”. Att stå i det öppna, att öppna dörrar. Kriterierna för den öppna dialogen med patienter är lika som dialogen i handledning. Uppmärksamhet, koncentration, fokusering. Att vara här och nu och i beredskap för förändring och utveckling.

Hela dialogen ska andas respekt och lyhördhet för deltagarna genom att visa att jag gjort den andres ord till mina egna. Vi måste våga erkänna att det finns en ovisshetens Etik och

Cecilia har just landat efter ett fallskärmshopp. Det ger mycket luft under vingarna och vidgade perspektiv.

att det ibland inte finns någon yttre auktoritet som ger säkra svar, utan svaren måste jag söka i mig själv. I mitt sökande kan jag ta emot hjälp, såsom handledning, förebilder, såväl goda som motsatsen. Så blir det parallella processer, i mitt möte med den som jag handleder och den handleddes möte med patient/närstående. Vem vill jag vara i mina möten?

Ny förståelse

Nästa talare i dialogen var lektor Inger Ulleberg som talade om en ”praktisk syntes” om hur vi i handledning skapar en ny kontext-förståelse och hur vi knyter den förståelsen samman. ”Without context, words and actions have no mening at all.” Men det kräver att jag är vaksam på mig själv och känner mitt egna personliga förhållningssätt till sorg, lycka, gränssättning, växt och förälskelse.

Jag tolkar det som att jag som handledare kan bli så överraskad i handledningsrummet av något som berör mig utöver det professionella så att dimensioner försvinner och det blir endimensionellt. Min nyfikenhet på den andre försvinner och jag blir kvar i det egna som upptar min tanke och gör det omöjligt för mig att se det som den handledde vill tala om. Vårt förhållande ändras och kanske blir jag den som blir handledd.

Fallit i fällan

Jag har reflekterat en del kring det som Inger beskrev och har hittat tillfällan

i mitt handledarskap där jag fallit i fällan. Något har berört mig personligt och jag har slutat utforska situationen och istället bekräftat den egna upplevelsen. Kanske har jag då också omedvetet sökt tröst från de som jag ska handleda.

Gunnel Selin skrev om ensamheten i senaste medlemsbladet, om distanseringen i handledarrollen och om hur vi kan överdriva densamma för att inte komma för nära den handledde. Så blir det en parallell process till vårdrelationen, att våga vara i närhet med distans. Att våga vara modig är att då och då tappa fotfästet, låta reflektionen inåt skapa möjlighet att förlåta sina egna snedsteg och lägga dem i erfarenhetsbanken.

Den tredje talaren, lektor Finn Thorbjørn Hansen lärde mig att jag inte kan förvänta mig förstå allt, hans danska gick mig tyvärr förbi.

Dagen satte spår

Vår dag i Köpenhamn blev en dag som lämnade spår. Jag åkte hem mer öppen för vad som kan stänga en påbörjad öppenhet. Jag blir återigen påmind om hur viktigt det är för mig som handledare att hålla den egna reflektionen inåt levande och i ständig rörelse. En rörelse som kan röra på sej mer med utifrån kommande intryck som ger avtryck. Det gjorde Dialogmötet.

Mer på webben

Läs om TRIALOGEN och ta del

av föreläsarnas material hos våra danska kollegor klicka på länken; <http://www2.dsr.dk/msite/frontpage.asp?id=76>

Klicka på Dialog 2011 till höger i spalten på den danska sidan

Cecilia Lundmark

Kort om TRIALOG

Dialogen arrangerades fredag 4. november 2011 på Professionshøjskolen Metropol i Köpenhamn.

Ämne:

”At stå i det åbne - i faglig vejledning.

Föreläsare:

Lektor Finn Thorbjørn Hansen, Danmark
Professor Gunilla Silfverberg, Sverige
Lektor Inger Ulleberg, Norge

HiOs monter på konferensen Lust och Kunskap gav många tillfällen till nya kontakter.

Tre nya i styrelsen

Årsmöte för sektionenHandledning i omvårdnad hölls den 22 mars i samband med svensk sjuksköterskeförenings konferens ”Lust och kunskap”. Varken konferensen eller vårt årsmöte var så välbesökt som tidigare, men vi var tillräckligt många för att genomföra mötet.

Detta år avgick Lena Matsson, Birgitta Lundgren och Helena Alm Tejle. Lena Matsson fortsätter dock att producera Medlemsbladet tills vidare.

Nu ser styrelsen ut på detta sätt:

Gunnel Selin ordförande.

Omval 2 år.

Lena Marner vice ordförande.

Kvarstår 1 år

Marianne Inde ordinarie.

Kvarstår 1 år.

Linda Hedberg ordinarie.

Kvarstår 1 år

Yvonne Wallberg Andersson,

nyval 2 år.

Christina Sundin Andersson,

nyval 2 år.

Inger Gustavsson,

nyval 2 år

Ylva Lilja, suppleant.

Kvarstår 1 år.

Monica Rönning Frick, suppleant.

Kvarstår 1 år.

Medlemsavgiften är oförändrad, 300 kronor per år.

I verksamhetsberättelsen uppmärksammades särskilt samarbetet med SSF om Värdegrund (se artiklar i detta

nummer av Medlemsbladet).

Verksamhetsplanen innehåller fortsatt arbete för att utveckla och sprida Handledning i omvårdnad, samt stödja våra medlemmar i arbetet med detta.

Läs med på vår hemsida där protokoll, verksamhetsberättelse och verksamhetsplan kommer att finnas tillgänglig.

Det finns förslag om att årsmötet 2013 ska hållas i Karlstad i kombination med en presentation av handledning och förbättringsarbeten i Värmland.

Tack till Birgitta, Helena och Lena

Hälsning från Gunnel Selin, ordförande:

”Vid vårt årsmöte 2012 avgick tre av styrelsens medlemmar.

Birgitta Lundgren, Helena Alm-Tejle och Lena Mattsson;

Stort och innerligt TACK för allt ert arbete och goda insatser för att göra handledning synlig i en krävande

vårdverklighet.

Styrelsen önskar er allt gott fortsättningsvis och hoppas självklart få se er vid fortsatta sammankomster med handledningsfokus.

Samtidigt vill jag passa på att önska Christina Sundin-Andersson, Karlstad, Inger Gustafsson Luleå och Yvonne Wallberg Andersson, Ängelholm,

välkomna in i styrelsen!

Det blir spännande att nu formera en ”ny” styrelse och fortsätta jobba med våra frågor.”

Gunnel Selin
Ordförande

Nya ansikten i HiOs styrelse

Yvonne Wallberg Andersson, Inger Gustafsson och Christina Sundin Andersson ingår sedan årsmötet i styrelsen för sektionenHandledning i Omvårdnad. Här presenterar Yvonne och Inger sig själva. Christina återkommer i nästa nummer av Medlemsbladet.

Yvonne Wallberg Andersson:

”Jag är allmänsjuksköteska sedan 1978. Jag började på Hjärtintensivavdelning innan det blev psykiatrisk rehabilitering för människor med psykossjukdomar och vidareutbildning inom psykiatri.

Efter sista barnledigheten blev jag avdelningsföreståndare på en rehavdelning där jag jobbade fram till omorganisation av psykosvården 1991. Då jag blev teamledare för öppenvård och slutenvård i en sektor i upptagningsområdet.

1992 började jag handledarutbildning i Växjö. Den utbildningen gav mersmak för fortsatta studier i Vårdvetenskap. Jag fick även tillgodosett mitt intresse för att arbeta med grupper genom att jag gick Steg 1 i familjnätverksarbete.

Jag sökte mig till den första privata psykiatriska mottagningen som upphandlades av Region Skåne och i detta team hade jag utbildnings- och utvecklingsansvar. Det var en mycket stimulerande tid som ledde till att vi tog fram nya arbetsformer för bemötande och bedömning.

Jag påbörjade magisterutbildning och strax därpå togs ett politiskt beslut att inte göra ny upphandling av privatdriven psykiatri. Då gick jag psykoterapeututbildning och startade ett helt privatfinansierat psykiatriskt team tillsammans med tre arbetskamrater.

Inom ramen för mitt arbete har jag kontinuerligt bedrivit omvårdnadsHandledning i team och yrkesspecifika grupper för olika yrkesgrupper inom landsting, kommuner och stiftelser.

Nu jobbar jag halvtid som forskningssjuksköterska och andra halvan på vår psykiatriska mottagning.

Min förhoppning är att jag kan

tillföra mina erfarenheter av handledning med reflekterande processer samt alternativa former för utvärdering av handledning i dialog med medlemmarna i förening för handledning i omvårdnad.”

Inger Gustafsson:

”Jag är 55 år, bosatt i Boden, men kommer ursprungligen från en by i Tornedalen vid Torneälven och nära finska gränsen. Min familj består av tre utflugna barn och ett barnbarn och jag är änka sedan 2,5 år, då min man avled i cancer. Förutom familjen som tar en del av min tid så är jag väldigt intresserad utav olika fritidsaktiviteter som husvagnsliv, slalom, längdåk-

ning, fjällvandring, gymnastik, dans och utlandsresor. Men framförallt vill jag umgås och ha trevligt tillsammans med mina vänner.

Jag är utbildad sjuksköterska sen 1978 och har tagit magisterexamen i omvårdnad 2003. Mellan 2004-2007 arbetade jag som universitetsadjunkt på sjuksköterskeprogrammet och 2008 blev jag färdig med utbildningen till handledare i omvårdnad.

Sedan 2007 arbetar jag som enhetschef på infektion/hud avd/mott vilket jag trivs väldigt bra med. Det uppdraget innebär många utmaningar, bland annat att med begränsade resurser få med personalen på att utveckla verksamheten och arbeta med ständiga förbättringar. Min erfarenhet av att arbeta med förbättringar är att det är viktigt att ha tydliga gemensamma mål för verksamheten, att hela tiden se över rutinerna, att de är evidensbaserade och bygger på beprövad erfarenhet.

Samtidigt är det väldigt viktigt att låta ”mjuka” delar som etik och värdegrund hela tiden vara levande. För att få en utveckling måste man ta tillvara varje medarbetares förmågor och resurser så att de får utmanande arbetsuppgifter och får möjlighet att växa i sin profession. Den största glädjen för mig är att se personalens engagemang och att de är stolta i sitt arbete.

Handledarutbildningen har gett mig verktyg att möta personalen, både individuellt och i grupp, och att få med alla i det ständiga förbättringsarbetet med målet att vi tillsammans ska ge en bra vård till patienterna.

Jag ser fram emot att få vara med i styrelsen och få möjlighet att dela med mig av min erfarenhet av ledarskapet, men framförallt att få ta del av alla era erfarenheter. På det sättet utvecklas arbetet mot att handledning till personalen ska bli en naturlig och självklar del för att kunna möta dagens och morgondagens patienters och närståendes behov.”

Tema nästa nummer

Att handleda som egen företagare

Flera av våra medlemmar är handledare som arbetar genom egen firma. I nästa nummer tänker vi ta upp frågor som ofta uppkommer när man handleder i privat regi. Det kan handla om

- Upphandling
- Kontrakt/avtal
- Arvoden
- Nätverk och kontakter

– om du hjälper till

Vi behöver både dina frågor och dina svar för att kunna skriva detta temanummer.

Vad vill du veta? Maila frågor till oss.

Vad vet du? Maila erfarenheter till oss.

Vad kan vi fråga dig om? Maila eller ring Lena om du kan tänka dig att bli intervjuad.

Lena Matsson:

lena.s.mattsson@ltdalarna.se

Tel 023 - 49 03 62

Mobil 070 - 211 26 21

Handledningsseminarium för erfarna handledare

18-25 augusti 2012
Metochi Studiecenter
Lesbos i Grekland

För tredje året i rad arrangeras denna populära fördjupningskurs. En chans för dig som arbetar med handledning och som önskar utveckling med tvärprofessionella förtecken. Deltagarna kommer att ges möjlighet att själva arbeta med material från den egna handledarverksamheten.

Veckan kommer att ägnas åt att utforska, utmana, utvidga, utveckla och fördjupa det vi möter i vår handledningsvardag.

Med hjälp av några av nordens mest kunniga handledare sker kursen med föreläsningar,

dialog och i grupper där man arbetar med sitt eget material.

Priset är endast 7 100 kronor, vilket täcker kursavgift, mat och logi.

Maila anmälan till linda.hedberg@regionhalland.se

För utförligt program och information se hemsidan:

www.omvardnadshandledning.se